

Ковалевич Д. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Kovalevich Dariia

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Chernivtsi Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Анотація. У статті досліджено систему соціального захисту населення як важливу складову частину соціальної політики держави. Розкрито поняття соціального захисту населення та наукові підходи до визначення її сутності. Визначено основні джерела фінансового забезпечення соціального захисту населення. Проаналізовано напрями використання коштів на соціальний захист населення з місцевих бюджетів Чернівецької області. Показано, що виплата державної допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям проводилась за рахунок субвенції, виділеної з державного бюджету. Визначено, що надання соціальних послуг є одним з найважливіших видів соціального захисту населення, який полягає у підтримці та супроводі громадян, які опинились у складних життєвих обставинах, а також допомозі щодо подолання таких обставин. Це дасть змогу максимально розширити коло надавачів соціальних послуг та ввести їх у правове поле. Доведено, що вдосконалення системи соціального захисту має відбуватися в напрямі формування економічних і соціальних інститутів, притаманних ринковим відносинам. Розроблено пропозиції щодо покращення системи соціального захисту населення, зокрема підвищення якості соціальних послуг.

Ключові слова: місцеві бюджети, соціальний захист населення, соціальна політика, видатки бюджету, пільги, допомоги.

Вступ та постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства важливим завданням є побудова демократичної країни. Всі трансформаційні процеси, посилення демократизації спрямовані на формування нового типу громадянського суспільства, яке значною мірою впливає на вирішення соціальних проблем.

Одним з важливих напрямів розвитку суспільства є соціальний захист населення як один із напрямів соціальної політики. В умовах проведення багатьох реформ суттєво порушується баланс інтересів різних верств населення, прошарків і класів, що веде до негативних соціально-економічних наслідків, подолання яких є можливим за допомогою різних форм та методів системи соціального захисту населення. За умов обмеженості фінансових ресурсів виникає безліч проблем соціального захисту та соціального забезпечення громадян, адже наявні фінансові ресурси держави не можуть забезпечити матеріальні потреби населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Напрями соціальної політики розглядали вітчизняні вчені, зокрема О. Антоненко, В. Глушенко, О. Кириленко, Е. Лібанова, Л. Лисяк, Г. Лопущняк, І. Лук'яненко, І. Луніна, І. Лютий, О. Макарова, Д. Полозенко, Н. Савченко, В. Федосов, І. Чугунов, Л. Черенько, А. Чухно, С. Юрій.

Передумовою теоретичного забезпечення соціального захисту населення є чітке визначення цього поняття. Тільки його науковий підхід, обґрунтування разом з практикою дадуть змогу сформувавши систему соціального захисту населення.

Поняття «соціальний захист населення» віддзеркалює матеріальний рівень певних категорій населення, які потребують підтримки держави.

О. Антоненко розглядає соціальний захист населення як систему законодавчо закріплених економічних,

соціальних, правових гарантій і заходів (сутність організаційно-правових форм та видів) щодо захисту населення від соціальних ризиків [4, с. 6].

Соціальний захист населення є дієвим тоді, коли забезпечуються матеріальний добробут, економічна самостійність, самореалізація й певний соціальний статус індивіда, його фізичне й духовне благополуччя та душевний комфорт, і це стосується не тільки соціально незахищених верств, але й працездатного населення [9, с. 12].

У літературі можна знайти різновекторні визначення поняття соціального захисту населення. Дослідження наукової літератури з проблем соціального захисту населення свідчить про те, що його визначення ґрунтується на фундаментальних змістовних характеристиках.

Соціальний захист – це система соціально-економічних відносин, за яких держава дає можливість людині задовольнити фізіологічні, соціальні й духовні потреби в обсязі, необхідному для підтримки нормального рівня життя, або комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на забезпечення належного рівня життя людини.

Метою роботи є дослідження соціального захисту населення як важливого напрямку соціальної політики держави. Завданнями статті є:

- розкриття сутності соціальної політики держави;
- доказ необхідності соціального захисту населення;
- аналіз використання коштів місцевих бюджетів на соціальний захист населення;
- розроблення пропозицій стосовно покращення механізму надання соціальних послуг населенню.

Результати дослідження. Основу реалізації державної соціальної політики складає система законів і нормативно-правових актів, дотримання яких є обов'язковим для кожного громадянина, а також рафікованих Україною

міжнародних норм (конвенції, хартії, кодекси тощо). Вона спрямована на задоволення потреб населення задля підтримання відповідного життєвого рівня; гарантоване забезпечення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати; створення фондів соціального страхування; захист населення від зростання цін; впровадження механізмів субвенцій; подолання бідності, скорочення безробіття тощо. Отже, соціальна політика впливає на забезпечення динамічного розвитку національного господарства держави, створюючи можливості для ефективного функціонування системи соціального захисту населення. Соціальна політика входить у сферу державного управління. Вона є суспільно-історичним явищем, адже виникає разом державою, спрямована на узгодження спільної діяльності людей та зміцнення загальнодержавних інтересів і є важелем регулювання соціальних структур та соціальних інститутів.

У статті 46 Конституції України зазначено, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [1].

Відповідно до чинного законодавства України основними засадами внутрішньої політики в соціальній сфері є:

- забезпечення гарантованих Конституцією України прав і свобод громадян на основі впровадження європейських стандартів соціального захисту, підвищення якості соціальних послуг;

- надання громадянам упродовж усього життя соціальних гарантій на основі вдосконалення системи соціальних стандартів і пільг;

- досягнення ефективного демографічного розвитку;

- поліпшення соціального захисту дітей, утвердження духовно й фізично здорової, матеріально забезпеченої та соціально благополучної сім'ї;

- сприяння молоді в реалізації творчих можливостей та ініціатив, залучення її до активної участі в соціальному, економічному та гуманітарному розвитку держави, насамперед малозабезпечених, із обмеженими фізичними можливостями представників молоді, працівників бюджетної сфери; формування потужного державного замовлення на будівництво соціального житла, відродження доступного іпотечного кредитування;

- трансформація державної політики у сфері зайнятості та ринку праці, зокрема, через розвиток партнерства між роботодавцями і найманими працівниками, власниками підприємств, установ, організацій та професійними спілками;

- подолання бідності й зменшення соціального розшарування, зокрема, шляхом сприяння самозайнятості населення, розвитку малого та середнього бізнесу, недопущення виникнення заборгованості із заробітної плати на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності;

- забезпечення державних гарантій щодо реалізації соціальних прав працівників підприємств, установ, організацій усіх форм власності, забезпечення молоді першим робочим місцем;

- забезпечення захисту прав громадян України, які працюють за кордоном, та сприяння їх поверненню в Україну;

- поєднання погашення зобов'язань держави за знеціненими заощадженнями громадян;

- удосконалення системи пенсійного забезпечення, створення умов для гідного життя людей похилого віку, стимулювання розвитку недержавної системи пенсійного страхування [2].

Сучасна держава є виразником соціальних та економічних інтересів всього населення, тому функціонування

й розвиток системи соціального захисту населення спрямовані на вирішення соціальних проблем людини.

У практичному аспекті соціальний захист населення проявляється у тому, що забезпечуються матеріальний добробут та економічна самостійність. Досягнення соціального добробуту є можливим за умови зайнятості людини продуктивною працею, відповідної оплати цієї праці, наявності інститутів, які забезпечують захист прав і свобод людини.

У міжнародних актах соціальний захист розглядається як форма реалізації соціальної політики у вигляді соціальної захищеності, під якою розуміється система гарантій і зобов'язань держави для забезпечення людині права на гідне життя [3].

Соціальне забезпечення (соціальний захист) – це система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальний захист населення від наслідків соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо).

Система соціального захисту та соціального забезпечення є соціально-економічною організаційною структурою зі складними взаємними зв'язками й залежностями її елементів. Крім того, соціальний захист як система має свою специфіку, пов'язану з традиціями в цій сфері, що склалися, та виявом певної інерційності в процесі суспільних перетворень перш за все через довгострокову негнучкість соціальних структур.

Отже, пріоритетність соціальної політики серед інших складових частин державної політики визначається основним Законом, а саме Конституцією України, оскільки саме вона покликана забезпечити громадянам гарантовані права, а саме права на життя, безпечні умови праці, винагороду за працю, захист сім'ї, відпочинок, освіту, житло, охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальне забезпечення та сприятливе навколишнє середовище.

Основними джерелами фінансового забезпечення соціального захисту населення є кошти державного й місцевих бюджетів та кошти фондів державного соціального страхування. Характерною ознакою чинної моделі соціальної політики України є загальна тенденція збільшення частки бюджетних видатків на соціально-культурні заходи у видатках зведеного бюджету. В більшості країн з розвинутою економікою обсяг соціальних видатків перебуває в межах 60% загального розміру витрат бюджету країни. [6, с. 252].

Стратегія реформування системи фінансового забезпечення місцевих органів влади передбачає формування та нарощування власної ресурсної бази, впорядкування питань власності стосовно об'єктів соціально-культурної сфери з одночасним розглядом питань щодо їх можливої функціональної оптимізації, створення ефективних інституцій для результативної роботи й виконання всіх необхідних повноважень та територіального розвитку [8, с. 134].

Проаналізуємо видатки місцевих бюджетів Чернівецької області, спрямовані на соціальний захист населення.

У 2018 році на утримання установ, вжиття заходів та забезпечення виплати державних допомог, пільг, субсидій та інших соціальних виплат по галузі соціального захисту та соціального забезпечення з місцевих бюджетів Чернівецької області спрямовано 3 млрд. 550 млн. 844 тис. 521 грн., що становить 99,1% від планових річних призначень з урахуванням змін, зокрема із загального фонду спрямовано 3 млрд. 477 млн. 525 тис. 602 грн. (99,2% від уточненого плану), спеціального – 73 млн. 318 тис. 919 грн. (94,6% від уточненого плану).

В загальній сумі видатки, що здійснюються за рахунок соціальних субвенцій з державного бюджету, складають 3 млрд. 230 млн. 583 тис. 79 грн., а видатки місцевих бюджетів – 320 млн. 261 тис. 442 грн.

Відповідно до статті 102 Бюджетного кодексу України фінансування витрат, пов'язаних з наданням пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання й водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива й скрапленого газу, у 2018 році здійснювалося з місцевих бюджетів за рахунок коштів відповідних субвенцій з державного бюджету, а саме:

- на пільги спрямовано 141 млн. 839 тис. 151,79 грн., що складає 100% до річних призначень;

- на додаткові виплати населенню на покриття витрат з оплати житлово-комунальних послуг спрямовано 1 млрд. 288 млн. 935 тис. 671,55 грн., що становить 100% до уточненого річного плану та є на 192 млн. 479 тис. 365,06 грн. менше, ніж за минулий рік, у зв'язку зі внесеними змінами до законодавчих актів України та вжиттям у 2018 році заходів щодо вдосконалення порядку надання житлових субсидій та зменшення соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами (житловою субсидією в оплаті за енергоносії та інші житлово-комунальні послуги користувалося 69 962 сім'ї);

- на проведення додаткових виплат 27 495 сім'ям на покриття витрат у придбанні твердого палива та скрапленого газу спрямовано 87 млн. 818 тис. 833,42 грн., що становить 100% до уточнених річних призначень.

Крім цього, за рахунок коштів місцевих бюджетів на надання пільг з оплати послуг зв'язку, інших пільг окремим категоріям громадян та компенсації за пільговий проїзд спрямовано 68 млн. 492 тис. 356,56 грн., зокрема:

- на надання пільг ветеранам війни спрямовано 166 тис. 121,47 грн. (забезпечення автомобільним паливом, санаторно-курортне лікування, пільговий проїзд у межах України громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи), з них на погашення боргів за минулі роки – 756,81 грн.;

- на надання пільг окремим категоріям громадян в оплаті за послуги зв'язку спрямовано 1 млн. 664 тис. 820,71 грн., з них на погашення заборгованості за 2015–2017 роки – 468 тис. 597,25 грн.;

- на компенсаційні виплати за пільговий проїзд автомобільним транспортом окремим категоріям громадян спрямовано 17 млн. 953 тис. 128,38 грн., з яких на погашення заборгованості минулих років – 228 тис. 128,38 грн.;

- на компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян на залізничному транспорті спрямовано 26 тис. 900 грн., з яких на погашення заборгованості минулих років – 10 тис. 693,07 грн.;

- на компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремим категоріям громадян електротранспортом спрямовано 48 млн. 681 тис. 386 грн.

На надання пільг, що надаються населенню (крім ветеранів війни і праці, військової служби, органів внутрішніх справ та громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи) на оплату житлово-комунальних послуг і природного газу, за рахунок коштів місцевих бюджетів спрямовано 6 млн. 988 тис. 361,51 грн., що становить 97,3% до уточнених річних призначень.

На виплату державної допомоги сім'ям з дітьми, мало-забезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям упродовж 2018 року область отримала субвенцію з державного бюджету у сумі 1 млрд. 642 млн. 052 тис. 100 грн. Із зазначених коштів на виплату державної соціальної допомоги, нарахованої за 2018 рік, спрямовано 1 млрд. 617 млн. 826 тис. 300 грн.

На пільгове медичне обслуговування осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, спрямовано 1 млн. 199 тис. 954 грн.

Видатки на забезпечення соціальними послугами стаціонарного догляду з наданням місця для проживання дітей з вадами фізичного та розумового розвитку становлять 9 млн. 925 тис. 252 грн., зокрема видатки загального фонду складають 7 млн. 312 тис. 724 грн., а спеціального фонду – 2 млн. 612 тис. 529 грн.

Видатки на забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю, використано у сумі 95 млн. 240 тис. 29 грн., зокрема видатки загального фонду складають 90 млн. 548 тис. 121 грн., а спеціального – 4 млн. 691 тис. 907 грн.

На надання реабілітаційних послуг інвалідам та дітям-інвалідам спрямовано 9 млн. 610 тис. 13 грн., зокрема на видатки загального фонду спрямовано 9 млн. 536 тис. 705 грн., а спеціального – 73 тис. 308 грн.

На утримання та забезпечення діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді спрямовано видатки загального фонду в сумі 8 млн. 12 тис. 159 грн., з них на утримання центрів використано 7 млн. 681 тис. 428 грн., на вжиття заходів у рамках місцевих програм – 330 тис. 731 грн.

На вжиття інших заходів у сфері соціального захисту й соціального забезпечення з місцевих бюджетів за уточненого плану на рік у 56 млн. 685 тис. 853 грн. спрямовано 54 млн. 740 тис. 298 грн., зокрема у загальний фонд спрямовано 34 млн. 173 тис. 127 грн., а у спеціальний – 20 млн. 567 тис. 170 грн. Зазначені кошти спрямовані на вжиття заходів, передбачених місцевими програмами, а саме виплату грошової допомоги на поховання непрацюючих у працездатному віці громадян, одноразової матеріальної допомоги малозабезпеченим жителям області, дітям-сиротам, вихованцям дитячих будинків сімейного типу за окремими рішеннями органів місцевої влади, допомоги батькам, чії сини загинули в Афганістані, надання допомоги сім'ям учасників АТО, волонтерам, переселенцям та сім'ям загиблих учасників АТО, на харчування бездомних та соціально незахищених громадян та інші виплати, що мають разовий характер [5].

Надання соціальних послуг – це один з найважливіших видів соціального захисту населення, який полягає у підтримці та супроводі громадян, які опинились у складних життєвих обставинах, та допомозі у подоланні таких обставин.

Водночас слід підкреслити, що реалізація намагань України стати повноправним членом Європейського Союзу потребує значних змін у сфері соціального захисту населення. Позитиву в цій сфері соціально-економічних відносин можна досягти не тільки на шляху економічного зростання, але й завдяки створенню інституційних механізмів, які б сприяли останньому. Це нерозривно пов'язане з формуванням у нашій державі такого соціального середовища, яке би базувалося на європейських традиціях соціальної державності [9].

Успіхів можна досягти шляхом економічного зростання та створення інституційних механізмів, які б сприяли розвитку суспільства. Це вимагає необхідності формування в країні соціального середовища, підґрунтя якого є європейські традиції соціальної державності. Розвиток системи соціального захисту є можливим за належного фінансового забезпечення.

Для підвищення якості соціальних послуг необхідно:

- розробити та впровадити стандарти якості послуг;
- створити систему контролю за дотриманням державних мінімальних стандартів якості, встановити відповідальність за недотримання таких стандартів надавачами послуг;

– удосконалити систему моніторингу та оцінювання якості соціальних послуг;

– прискорити впровадження систем управління якістю в соціальних установах та організаціях, що надають соціальні послуги.

Висновки. Отже, соціальний захист населення залишається конституційною прерогативою держави та проводиться її відповідними соціальними інституціями на підставі законодавчих актів шляхом використання державних соціальних стандартів. Викладене дає змогу дійти висновку,

що вдосконалення системи соціального захисту населення як складової частини трансформаційної економічної системи має відбуватися в напрямі формування економічних і соціальних інститутів, притаманних ринковим відносинам.

Реалізація пропозицій щодо формування фінансових механізмів соціального захисту населення України забезпечить стійкий і збалансований розвиток цієї системи, сприятиме ефективному використанню фінансових ресурсів, активізує діяльність державних органів влади й громадян до досягнення високих стандартів життя.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://blog.liga.net/user/akalashnikova/article/34919> (дата звернення: 01.03.2020).
2. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики : Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI. Редакція від 8 липня 2018 року, підстава № 2469-VIII.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року / ООН, Міжнародний документ. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015 (дата звернення: 01.03.2020).
4. Антоненко О. Розвиток системи соціального захисту населення регіону : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.09.01. Одеса, 2006. 20 с.
5. Звіт про виконання місцевих бюджетів Чернівецької області за 2018 рік.
6. Чуగుнов І. та ін. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія / за заг. ред. А. Мазаракі. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2015. 376 с.
7. Макарова О. Державні соціальні гарантії: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки : монографія. Київ : Ліра-К, 2004. 328 с.
8. Рошило В. Місцеві бюджети в умовах децентралізації: проблематика формування та напрями реформування. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 1-2(44). С. 134–139.
9. Руженський М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України : монографія. Київ : ІПК ДСЗУ, 2013. 318 с.
10. Садова У. Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження і перспективи розвитку : монографія. Львів : НАН України, Інститут регіональних досліджень, 2005. 408 с.

References:

1. Constitution of Ukraine, Law of Ukraine of June 28, 1996 №254k / 96-VR. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://blog.liga.net/user/akalashnikova/article/34919> (accessed 13 March 2020) (in Ukr.)
2. About the principles of domestic and foreign policy, Law of Ukraine of 01.07.2010 № 2411-VI. Revision 08/07/2018, Ground № 2469-VIII. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (accessed 13 March 2020) (in Ukr.)
3. General Assembly (1948). Universal Declaration of Human Rights of December 10, 1948/UN, International Document. Available at: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015 (accessed 13 March 2020) (in Ukr.)
4. Antonenko O. (2006). Development of the system of social protection of the population of the region. Abstract to the PhD dissertation, Economic Sciences. Odessa State Economic University, Odessa (in Ukr.)
5. Chernivtsi Regional Council (2018). Report on implementation of local budgets of Chernivtsi region for 2018. Available at: <http://oblrada.cv.ua/document/list/section/13> (accessed 13 March 2020) (in Ukr.)
6. Chugunov I., Mazaraki A. (2015). Derzhavne finansove rehulivannia ekonomichnykh peretvoren' [State financial regulation of economic transformations]. Kyiv Nat. Nation. Econom. Univ., Kyiv, 376 p. (in Ukr.)
7. Makarova O. (2004). Derzhavni sotsial'ni harantii: teoretychni aspekty, metodyka rozrobky ta otsinky [State social guarantees: theoretical aspects, methods of development and evaluation]. Lira-K, Kyiv, 328 p. (in Ukr.)
8. Roshilo V. (2018). Local budgets in the conditions of decentralization: problems of formation and directions of reforming. *Biznes-navigatori* [Business-navigator], vol. 1-2(44), p. 134–139 (in Ukr.)
9. Ruzhensky M. (2013). Sotsial'nyj zakhyst naselennia v umovakh formuvannia rynkovoї modeli ekonomiky Ukrainy [Social protection of the population in the conditions of formation of market model of economy of Ukraine]. PIC of the DSU, Kyiv, 318 p. (in Ukr.)
10. Sadova U. (2005). Sotsial'na polityka v Ukraini : rehional'ni doslidzhennia i perspektyvy rozvytku [Social policy in Ukraine: regional research and development prospects]. NAS of Ukraine, Inst. Research, Lviv, 408 p. (in Ukr.)

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА НАСЕЛЕНИЯ КАК ВАЖНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА

Аннотация. В статье исследована система социальной защиты населения как важная составляющая социальной политики государства. Раскрыты понятие социальной защиты населения и научные подходы к определению ее сущности. Определены основные источники финансового обеспечения социальной защиты населения. Проанализированы направления использования средств на социальную защиту населения из местных бюджетов Черновицкой области. Показано, что выплата государственной помощи семьям с детьми, малообеспеченным семьям, инвалидам с детства, детям-инвалидам и временной государственной помощи детям проводилась за счет субвенции, выделенной из государственного бюджета. Определено, что предоставление социальных услуг является одним из важнейших видов социальной защиты населения, который заключается в поддержке и сопровождении граждан, оказавшихся в сложных жизненных обстоятельствах, а также помощи в преодолении таких обстоятельств. Это позволит максимально расширить круг поставщиков социальных услуг и ввести их в правовое поле. Доказано, что совершенствование системы социальной защиты должно происходить в направлении формирования экономических и социальных институтов, присущих рыночным отношениям. Разработаны предложения по улучшению системы социальной защиты населения, в частности повышению качества социальных услуг.

Ключевые слова: местные бюджеты, социальная защита населения, социальная политика, расходы бюджета, льготы, пособия.

SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION AS AN IMPORTANT DIRECTIVE OF THE STATE SOCIAL POLICY

Summary. The article is devoted consideration of features legislatively – normative and institutional providing of process of transformation of territorial organization of power in the context of reformation of local self-government. Certainly problems of the financial providing of activity of organs of local self-government. The estimation of level of financial possibility of the incorporated territorial societies of the Chernivtsi area is conducted for 2019 and outlined potential of forming of new control system and development at local level. Such order of calculation of financial self-sufficiency of the incorporated territorial societies is given by possibility to model the budget of perspective society, define the necessity of analysis of backlogs for balancing of profits and charges, and also induces diversifications of sources of the financial providing of organs of local self-government to the search of ways. Well-off territorial society is such society, in which financial, infrastructural and skilled resources are sufficient for the decision of local self-government of questions of local value, foreseen a legislation its organs, in interests of society. Grounded, that one of major pre-conditions of stable development of territorial societies there is reformation of budgetary legislation in the context of material well-being the budgetary resources of organs of local-authority which will promote efficiency of implementation by them own and delegated plenary powers and will create terms for appearance of new points of the economy growing in regions. Certainly achievement of reform of local self-government in part of efficiency of management of the incorporated territorial society's budgetary resources. A presence of sufficient budgetary resources in budgets at local level is the mortgage of that territorial society must possibility gives more high-quality services the habitants, to realize social and infrastructural projects, create terms for development of enterprise and finance the budgetary programs for the improvement of terms of dwelling of habitants of society. Outlined problem aspects of forming and development of the incorporated territorial societies in the conditions of financial decentralization. Directions of improvement of the legislative providing of process of territorial organization of power are offered on principles of decentralization and construction of financially self-sufficient territorial societies.

Key words: local budgets, social protection of the population, social policy, budget expenditures, benefits, benefits.